

Hernád

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

TARTALOM

Polgármesteri köszöntő

1 A település bemutatása, általános településkép, településkarakter 4

2 Örökségünk 6

2.1 Természeti környezet 6

2.2 Épített értékeink 8

3 Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők bemutatásával 11

3.1 Történeti hosszútelkes beépítés 12

3.2 Átalakuló hosszútelkes beépítés 13

3.3 Történeti aprótelkes beépítés 13

3.4 Átalakuló parcellás beépítés 14

3.5 Kertvárosias beépítésű településrész 14

3.6 Gazdasági terület és ipari- kereskedelmi-szolgáltató terület 15

3.7 Beépítésre nem szánt mezőgazdasági terület 15

4 A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója—utcák, közparkok 16

4.1 Telekalakítás, telekhasználat 16

4.2 Tömegformálási javaslat: környezettel harmonizáló formákat válasszunk 17

4.3 Magasság 18

4.4 Szinhasználat 19

4.5 Anyaghasználat 19

4.6 Közterületek, közparkok 20

5 Jó példák bemutatása 21

5.1 Épületek 21

5.2 Építészeti részletek – ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés 25

5.3 Kerítések 27

5.3.1 Házzám 30

5.3.2 Postaláda 31

5.4 Kertek, zöldfelületek kialakítása 32

6 Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések 34

Tárolás 34

Állattartás 34

Közmű bekötések 35

Fenntarthatóság 35

Hőszigetelés 35

Napelem, napkollektor 36

Klíma, hőszivattyú kültéri egység 36

Riasztóberendezések 37

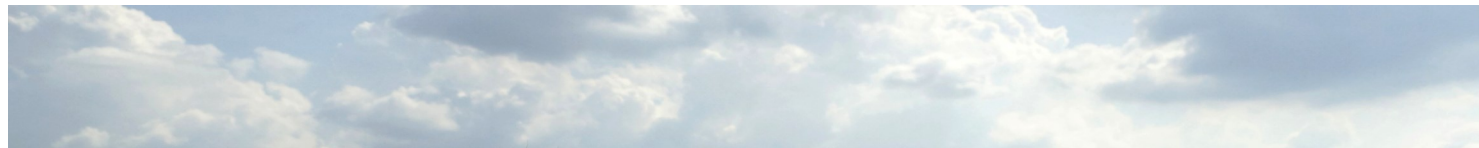
Parabolaantennák 37

Vállalkozás, hobby 37

Reklámtáblák 38

Impresszum

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Vidéken élni jó! Sok növény, tágas terek, jó levegő gondoskodik az élhető környezetről. Sok minden megváltozott azonban az elmúlt ötven esztendőben. A vidéken élő ember is ragaszkodni kezdett ahhoz, hogy minden tekintetben városi színvonalú szolgáltatásokhoz jusson. Hernádon ez nagyon korán, az 1990-es években megvalósult, s az új évezredre már összközműves településnek számítottunk. A közművek kiépítése mellett az intézményrendszer korszerűsítése, bővítése és felújítása is folyamatosan zajlik. Arra törekszünk, hogy megújított intézményeink harmonikusan illeszkedjenek a településképhez.

Az is fontos, hogy a környezet kialakítása már nem szorul korlátok közé: a régmúlt nádtetős parasztházai és a hetvenes évek sátoztetős kockaházai között egyre gyakrabban tűnnek fel egyedi tervezésű, izléses, és nem utolsó sorban környezetbarát otthonok. Ezeknek a lakásoknak, házaknak a kialakításához kívánunk ezzel a kiadvánnyal segíteni az érdeklődőket.

Sokszor hangoztatjuk, hogy Hernád történelmét az 1300-as évekig tudja visszavezetni, azonban ennek a történelemnek a viharai alaposan megtépázták. Miután megélte a teljes elnéptelenedést, területét farkasok, később nyájak, csordák és kondák járták, a 18. század végén újra megjelentek az emberek. Letelepődtek, egyre többen lettek és megteremtették azokat a feltételeket, amelyek között élni tudtak. Ez a mi feladatunk most is: létrehozni azokat a kereteket, amelyek között az egyre gyarapodó, fejlődő Hernád tovább élhet. A felelősségünk azonban sokkal nagyobb, mint elődeinké. A 21. századra bebizonyosodott, hogy az emberiség annyira elhasználta, lerabolta a természeti környezetet, hogy már foggal-körömmel kell ragaszkodnunk ahhoz, ami megmaradt.

Igaz ez a körülöttünk lévő épített valóságra is. Több évszázad, sok stílus, eltérő politikai és gazdasági berendezkedés, divat és hóbort alakította a mi településünk képét is. Ahhoz, hogy a sokféle apró részletből egy tetszetős egész váljék, amely örömet okoz az itt élőknek, tetszik az ide látogatóknak és kedvet ébreszt a hernádi letelepedéshez, segítséget nyújt ez a kiadvány. Nem kötelez, nem szabályoz, nem fenyeget, nem büntet.

Készítői azt kívánják megmutatni, melyek azok a jó példák és gyakorlatok, amelyek segítenek azt a harmóniát megteremteni, amelyben mindannyian élni szeretnénk. Ennek a harmóniának az egyik fontos eleme az épített környezet minősége, amely a természettel és a benne élő emberekkel olyanná alakítja Hernádot, amilyennek mindannyian látni szeretnénk évtizedekig, sőt évszázadokig.

Olvassák, forgassák örömmel! Azt kívánom, ne csak álmodják, hanem valósítsák is meg szép otthonukat!

Zsírosné Pallaga Mária
polgármester

1 A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA, ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Hernád Nagyközség Magyarország kellős közepén, Budapest és Kecskemét között félúton fekszik. Lakott területét az M5 autópálya, és az 5-ös főútvonal fogja közre, a településen áthalad a Budapest-Lajosmizse vasútvonal. A főváros közelsége és a jó autóközlekedés lehetősége népszerűvé teszi a települést az itt lakók és az ide települni szándékozók számára, ezt a lakosságszám évenkénti emelkedése is jelezi.

A falu regionális kapcsolatait alapvetően Budapest és Dabas közelsége határozza meg.

A főváros viszonylagos közelsége már korábban is meghatározó tényező volt – tekintettel a több, mint száz éve működő vasútvonalra – de az M5 autópálya megépülésével a főváros megközelíthetősége jelentősen javult. A községnek nincs önálló autópálya csomópontja, de a 6-7 km távolságra lévő Újhartyáni és Örkényi csomópontokon keresztül elérhető a pálya. Hernád számára a közép fokú igazgatási, egészségügyi ellátást és sok hernádi gyereknek a középiskolai oktatást a járási központ, Dabas biztosítja.

Hernád területe régóta lakott volt, az avar temetőről dr. Éber László írt cikket, mely az *Archaeológiai Értesítőben* jelent meg 1901-ben.

Mi, hernádiak, településünk történelmét 1388. augusztus 7-től tartjuk számon, mert ezen a napon említi először községünket – Hernád néven – egy oklevél, amely egy birtokper kapcsán született ítéletről íródott. Ekkor Hernád már a népes köznemesi falvak megszokott hétköznapjait élte. Tartott ez az állapot egészen a török megszállásig, amikor is a hernádi lakosok nagyon korán megismerkedtek a "fenséges Padisah" katonáinak módszereivel. Hernádon keresztül vezetett a törökök legnagyobb hadiútja Budára. A török megszállás alatt Hernád és a környékbeli falvak gyakorlatilag elnéptelenedtek. A török hódoltság utáni időkről így ír Czagányi László helytörténész: 'A XVII. század derekán Hernád üszkös romjait már benőtte a fű.' Azután – mintegy két évszázadon keresztül – Hernád füves pusztáit legeltetésre bérelték a környező mezővárosok (Kecskemét, Nagykőrös) tehető polgárai, ez volt az ún. "pusztabérletek kora". A középkori templom romjaira az idősebb helyiek még emlékeznek, föld fölött látható része mára eltűnt. A 19. század elején kezd ismét benépesülni a vidék, de a folyamat nagyon lassú volt. A mai Hernád a középkori falu feltételezett helyétől DNy-ra épült föl.

Kilenc család döntött az újbóli életkezdés mellett, s a ma is „Kilences”-nek nevezett területen vetették el az új falu magját. Alsó és Felső-Hernád a 20. században közigazgatási szempontból Újhartyán része volt, „Zsíros” a vasút és az 5-ös főút közötti településrész, Örkényhez tartozott, míg Csárdapuszta Gyónhoz. Hernád, a fokozatosan fejlődő falu – 1984. január 1-jén véglegesen elnyerte az önállóságot.

A falu fejlődése nagyban köszönhető a termelőszövetkezetnek. 1970-ben elsőként kaptak lehetőséget egy nyugati baromfifeldolgozó technológia, illetve gépsor megvásárlására, a Hús-és Baromfifeldolgozó Üzem az ország legkiemelkedőbb termelőszövetkezetei közé emelte a "Március 15." MgTsz-t. Korszerű, nagyüzemi, zárt technológiára épülő baromfinevelő és húsfeldolgozó üzem jött létre Hernádon, amely a későbbiekben nagymértékben támaszkodott a háztáji gazdaságokra is. Ennek nyomai ma is felfedezhetők a településen, még sok udvarban megtalálhatók a 70-es években épült nagy alapterületű háztáji csirkeólak. A gyors és nagymértékű gazdasági fejlesztés eredményeként az egykori cselédfalu, amely a felszabadulás előtt Újhartyán pusztajaként a környék legszegényebb települése volt, a 70-es évektől a térség legdinamikusabban fejlődő, urbanizálódó települése lett. A húsfeldolgozás nagy élőmunka szükségletével jelentős vonzást gyakorolt és gyakorol ma is. A gazdasági fejlődés, a munkalehetőség biztosítása és a teljes körű infrastrukturális ellátottság mellett betelepülési vonzerőt jelentenek még a település jó közlekedési kapcsolatai, valamint a viszonylagosan jó környezeti állapota. Nemcsak a térségből, hanem az ország keleti részéből, sőt a határon túlról is költöznek Hernádra.

A 20. század elején kb. 1500 fős település (puszta, majd község) népessége lassú növekedésnek indult. 1940-50 között a népesség növekedése kissé felgyorsult, 1970-től az ütem tovább emelkedett, a népességszám évenként átlagosan 50 fővel növekedett, 2012. évre 4245 főre nőtt.

A gazdasági fejlődést nem csak a lakosság számának és anyagi jólétének növekedése, hanem a helyi társadalom szerkezetének átalakulása, megerősödése, a település infrastrukturális ellátásának teljes körű kiépítése is követte. Jól követhető a lakosságszám dinamikus emelkedése az utcanyitások, a telekosztások változásában. A korábbi tanyabokrok közötti területeken új telkek létesültek, családi lakóházak százai épültek. A tanyabokrok szigetei, a majorságok körüli településrészek a 20. század végére összenőttek, így mára egy laza szerkezetű falu jött létre: nagy belterülettel, hosszú utcákkal, az utcaháló egy terpeszkedő „kaszáspók” lábaira emlékeztet.

A 70-es években kiosztott 800 négyszögöles telkeken még önellátó, sőt háztáji árutermelő, baromfifeldolgozó életmód volt jellemző – azonban a mezőgazdálkodás mára visszaszorult. A mai lakosok igényei is nagyon különbözők, megjelentek a vállalkozások gazdasági épületei.

A telkek osztásából létrejövő (helyi viszonylatban kicsi) 200 négyszögöles telkektől a nagy mélységű (3-500 m hosszú) több ezer négyzetméteres telkekig széles választékban található Hernádon beépíthető lakótelkek.

A Településképi Arculati Kézikönyv segítséget, útmutatást szeretne nyújtani ahhoz, hogy ezeken a nagyon különböző méretű és adottságú telkeken szép és a tulajdonos számára jól használható lakóházak épülhessenek.

Füst Katalin
Hernád főépítésze

2 ÖRÖKSÉGÜNK

2.1 TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Hernád a Duna-Tisza Közén, Alföld síkságán, a Felső-Homokhátságon helyezkedik el.

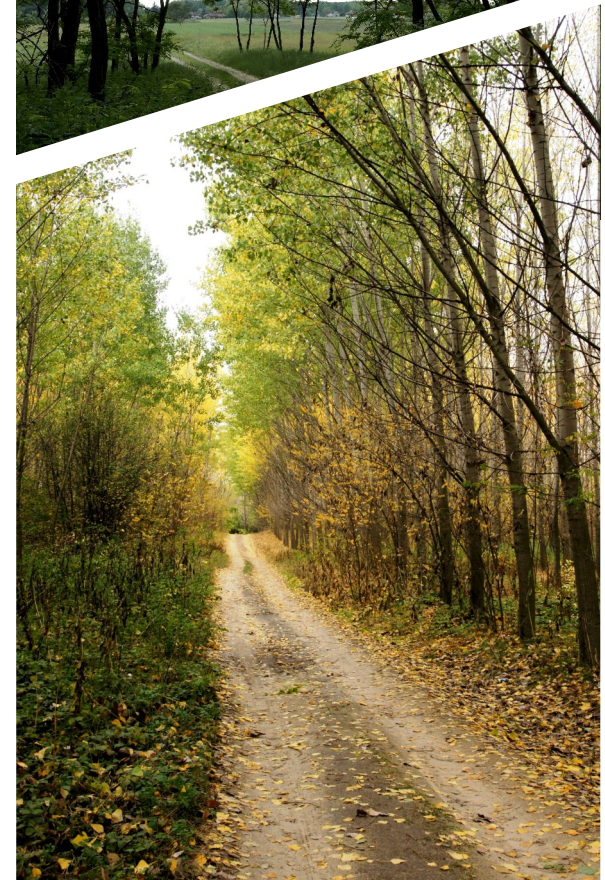
Talaja alacsony szerves anyag tartalmú, rossz vízmegtartó képességű, meszes, homokos. A futóhomok megfékezésére – amely a földterületek jelentős részét adja – számos kísérlet történt.

A legjelentősebb a Coburgoké, akik a legsilányabb részt fával telepítették be és ez az akáctelepítés eredményesnek is bizonyult. A 19. század közepén bőven akadt még nádas, zsombékos, erdős, bozótos terület elég, amelyek rejtekhelyet adtak a szegénylegényeknek, köztük a "mi betyárunknak" Bogár (Szabó) Imrének, a Bogár dülő máig őrzi nevét.

Nyílt vízfelület ma már nincs a faluban, a talajvízszint süllyedése a korábbi tavacskák eltűnését eredményezte. A belvíz elvezetésére létesített csatornák ma már csak üres árkok.

Eredményes növénytermesztést szervesanyag pótlással és öntözéssel lehet folytatni, állattenyésztésre, legeltetésre alkalmas a táj.

2.2 ÉPÍTETT ÉRTÉKEINK

Hernádon nyilvántartott műemlék nincs. Helyi védelem alatt áll négy épület/építmény:

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (FŐ U. 125.)

Árkay Bertalan (a Városmajori Templom építészete) tervei alapján épült (1957-60) a Szentlélek tiszteletére.

A szocializmus idején, 56 után különleges feltételekkel épülhetett meg templomunk. Már az elhelyezése is egyedi: a falu központjától 1 kilométerre keletre, nem kiemelt helyre, hanem egy közbenső telekre építették, az utca vonalától 50 méterre hátrahúzóva, torony nélkül.

A modern stílusú templom elé fenyőfákat ültettek a „láthatatlanság” fokozására. Csúpan egy szimbolikus főhomlokzati kiemelés jelzi az épület „templomságát”.

A teremtemplom belső kialakítása egyszerű, a bejáratnál a karzat alá érkezik meg a látogató. A szentély padlószintje három lépcsőfokkal megemelt, az oldalfalak keskeny 45°-os falsávval csatlakoznak a szentély hátfalához.

A nagyméretű oltárkép a Szentlélek kiáradását ábrázolja. A belső tér szerénységét az ablakok komponáltsága oldja: a hármas csoportokba rendezett nyílások könnyed ritmust adnak a falpillérek között.

A hármas nyílás motívumként a főhomlokzaton is megjelenik, a 2017-ben elhelyezett új üvegablakokon az „IHS” betűcsoport olvasható. (Jézus nevének rövidítése: Iesus Hominum Salvator, jelentése: Jézus, az emberek megváltója). Alatta konzolos vasbeton előtető védi a modern díszítésű acél-üveg kapuzatot.

A főhomlokzat közepén hatalmas félköríves nyílás magasodik oromzatosan az épület tömege fölé - harang nem kerülhetett a nyílásba, a kertben álló fémszerkezetű harangláb szólítja a híveket misére.

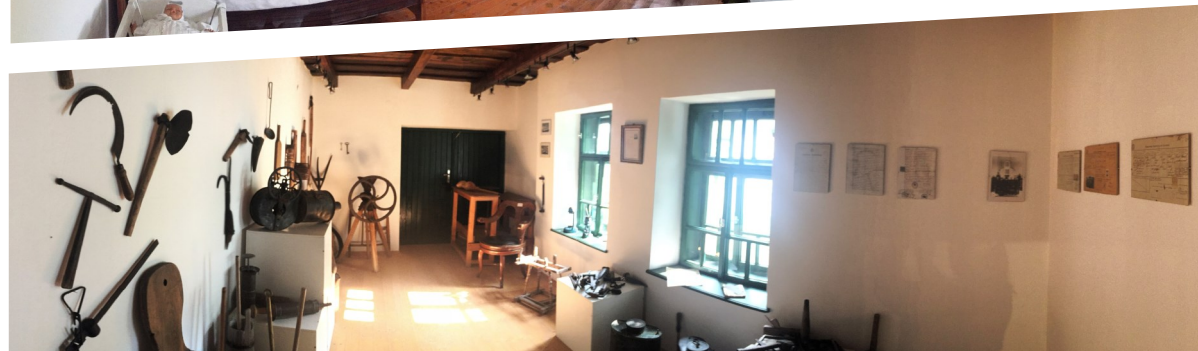
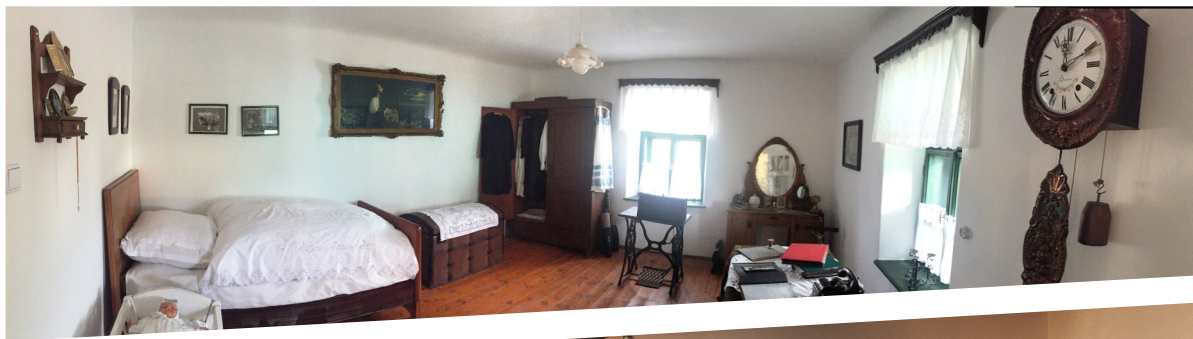

TÁJHÁZ (FŐ U. 124.)

Hagyományos alföldi tornácos parasztház. A tornácról a „háromosztatú” ház konyhájába léphetünk be, jobbra az utcafronti szobába és balra a nagy alapterületű kamrába juthatunk. Az épületben a helyi paraszti kultúra bútorai és tárgyi emlékei láthatók tematikus kiállítás formájában.

A tájház mögött a főépület méretéhez illeszkedő különálló vizesblokk épült, mely lehetővé teszi az alkalmasszerű használatot. Hangulatos, a múltat idéző kertjében számos kulturális és civil rendezvény kap helyet, az épületet a Művelődési Ház munkatársai gondozzák.

DÖRNER MAJOR (ERDŐ U. 2.)

Az 50-es évektől középület: először orvosi rendelő és szolgálati lakás, majd idősek napközije, utána óvoda - ma bölcsőde.

Kellemes arányú épület, távol a falu központjától. A 19. század közepén épülhetett (az 1881-es térképeken már feltüntetik) az alföldi kismemesi kúriák stílusában. Három nagy alapterületű szobája a majorság tulajdonosának lakása volt. Jellegzetessége a bejárati fedett oszlopos terasz. Kertjében és utcafrontján szép platánfák állnak, udvarán ma a bölcsőde árnyas játszótere van.

HARANGLÁB

Trianoni emlékharang. Öntették (akkor még) Örkény Várady-telep lakosai. Helyreállította Hernád Község Önkormányzata 2004-ben.

3

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, A TELEPÜLÉSKÉP, ARCULATI JELLEMZŐK ÉS TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL

Jelmagyarázat

	történeti hosszútelkes	1 - templom
	átalakuló hosszútelkes	2 - tájház
	történeti aprótelkes	3 - Dörner-major (bölcsőde)
	átalakuló parcellás	4 - Harangláb
	kertvárosias	5-ös; M5-ös út
	gazdasági	vasút
	iparterület	településképi szempontból kiemelt út
	beépítésre nem szánt terület	

3.1 TÖRTÉNETI HOSSZÚTELKES BEÉPÍTÉS

Hernád legrégebbi beépítésű településrészein jellemzőek a 100 méternél hosszabb, akár 5-600 méter mélységű telkek. Kicsi előkerttel, a Fő utca Kossuth u. és Petőfi u. közötti szakaszán előkert nélkül épültek a házak. Keskeny telken az oldalhatáron álló beépítési mód, az oldalhatárral párhuzamos épület elhelyezés az általános. A tömegformálás ritmusos, sátoztetős és nyeregtetős szakaszok váltakoznak.

A Váradi út (Hernád bekötőútja az 5-ös főútról) változatos képet mutat, helyenként előkert nélkül szinte ráfolynak a házak az útra, ezek a „szorosok” – az út más szakaszán az azóta elbontott régi ház mögött felépített új épület előkertje 10-20 m. Az utcakép változatos, nincs egységes tömegformálás, tető, vagy homlokzati kialakítás.

3.2 ÁTALAKULÓ HOSSZÚTELKES BEÉPÍTÉS

Jellemzően a II. világháború után beépült településrészek 3-600 méter mélységű telkekkel. Előkert 2-5 m, a Fő utca Köztársaság úttól Örkény felé K-i részén a jelentős gyalogos és gépjármű forgalom miatt az utcai parkolás problémás.

Oldalhatáron álló beépítési mód, az oldalhatárral párhuzamos épület elhelyezés az általános.

Az utcaképben jellemzőek a sátortetős házak, közöttük merészebb tömegformálású „Bartuszek-házak”.

3.3 TÖRTÉNETI APRÓTELKES BEÉPÍTÉS

A Temető utcában és a Váradi út egyes szakaszain (a legrégebb beépítésű településrészekben) találhatóak ezek a 200 négyszögöl körüli méretű telkek. Kicsi előkerttel, vagy előkert nélkül. A csapadékvíz elvezetés megoldandó. Keskeny telken az oldalhatáron álló beépítési mód, az oldalhatárral párhuzamos épület elhelyezés a jellemző. Az utcakép változatos, utcára merőleges gerincű parasztházak, sátortetős kockaházak, nyeregtetős új épületek egyaránt megtalálhatók.

3.4 ÁTALAKULÓ PARCELLÁS BEÉPÍTÉS

A vasúttól északra a Köztársaság út két oldalán a 70-es években parcellázott 800 négyszögöles telkek aprózódásával alakuló településrész. Tömegforma változatos, itt már megjelentek a tetőtér beépítéses magasabb épületek is.

3.5 KERTVÁROSIS BEÉPÍTÉSŰ TELEPÜLÉSRESZ

Hernád markáns megjelenésű épületegyüttese a „lakótelepnek” nevezett sorházas beépítésű tömb. Mögötte a Gyóni út és a Lugas dűlő közötti kertvárosias településrész a falu legújabb telekosztású területe, izgalmas belső átkötésű, jelenleg még földutas utcácskákkal.

Szabadon álló beépítés és oldalhatáron álló egyaránt megtalálható.

Az utcakép változatos, mediterrán jellegű épületek és egyszerűbb tömegűek is egymás mellé kerültek.

3.6 GAZDASÁGI TERÜLET ÉS IPARI-KERESKEDELMI-SZOLGÁLTATÓ TERÜLET

Lakóterületek szomszédságában az 5-ös főúti leágazásnál és a Búcsútér mögötti Keltető területe. Csarnok jellegű épületek és szabadtéri építőanyag lera-
kat. Hernád északi részén az Ujhartyán-
ba átvezető út mentén helyezkednek el
a legtöbb munkavállalót foglalkoztató
üzemek, vállalkozások.

3.6 BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

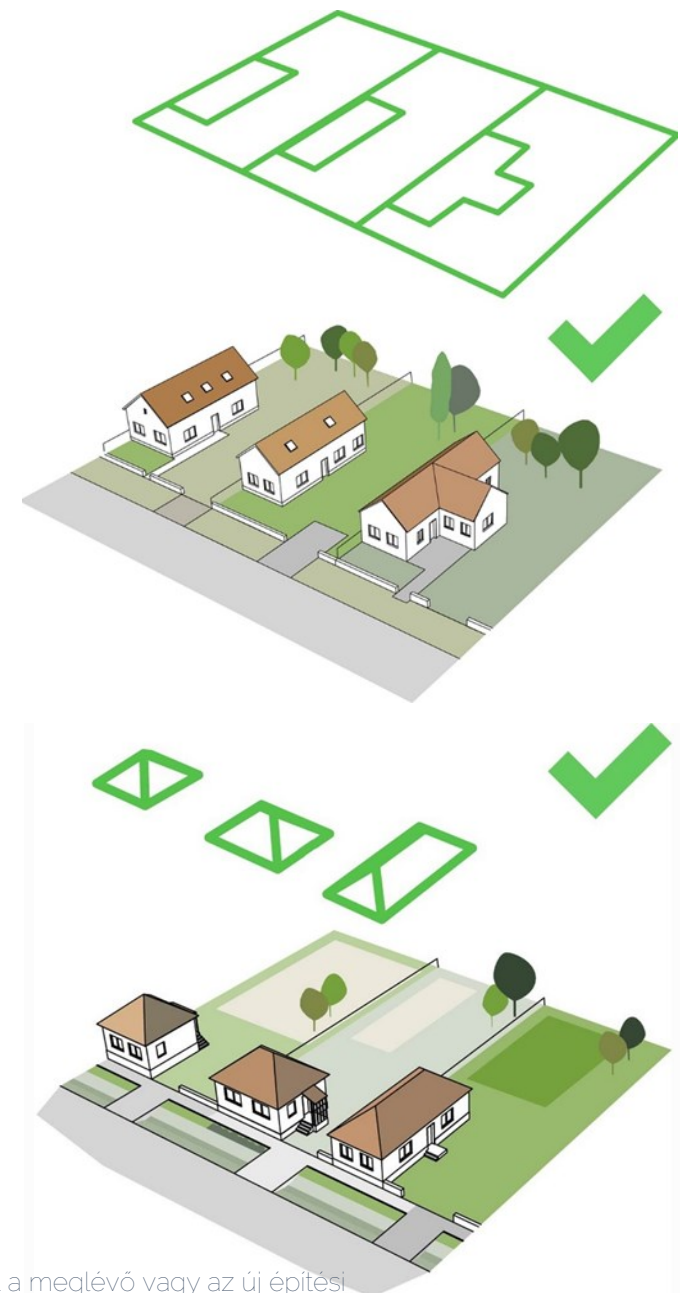
4 A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJANLÁSOK: ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA – UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

4.1 TELEKÁTALAKÍTÁS, TELEKHASZNÁLAT

Hernádon sok helyen nincs meg a kellő 12-20 méteres utcaszélesség. A Fő, a Váradi és a Gyóni út egyes szakaszain 5 méternél kisebb az előkert, ami tovább szűkíti az utcákat.

A szemközti házsorok között nincs elegendő hely, ezért érdemes új beépítésnél nagyobb előkertet hagyni a ház előtt. Az egységes utcakép kialakítása érdekében a hosszútelkes településrészben az új beépítési vonalhoz javasolt igazodni.

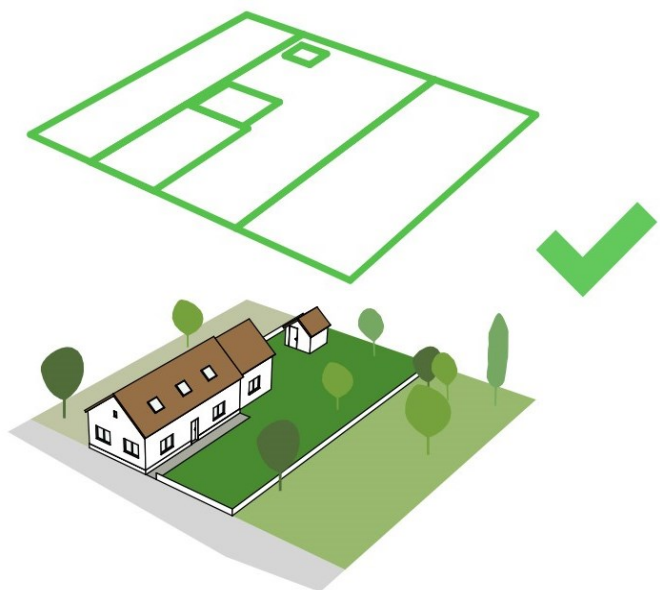
Az új parcellás és a kertvárosias településrészben megfelelő szélességűek az utcák a meglévő építési vonalhoz igazodjanak az új épületek is. A sáttortetős utcaszakaszokon az utcára merőleges gerincű kontyolt tető alkalmazása javasolt.

1.ábra Új épület a meglévő vagy az új építési vonalra épüljön, tetőforma igazodjon a szomszédos épületekhez

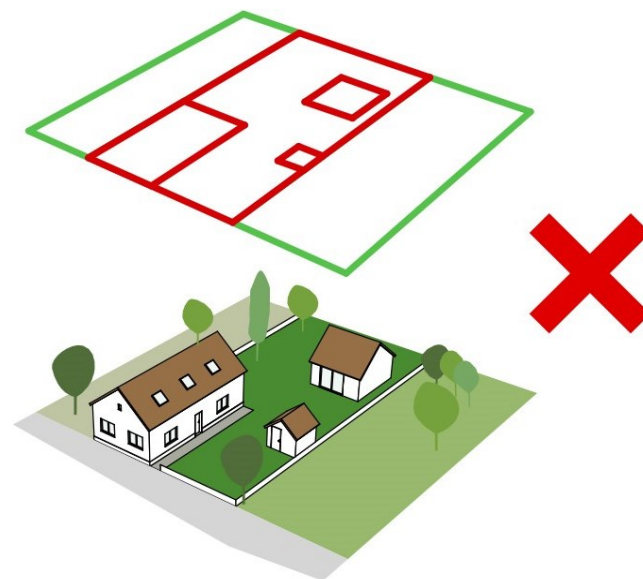
4. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK: ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA – UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

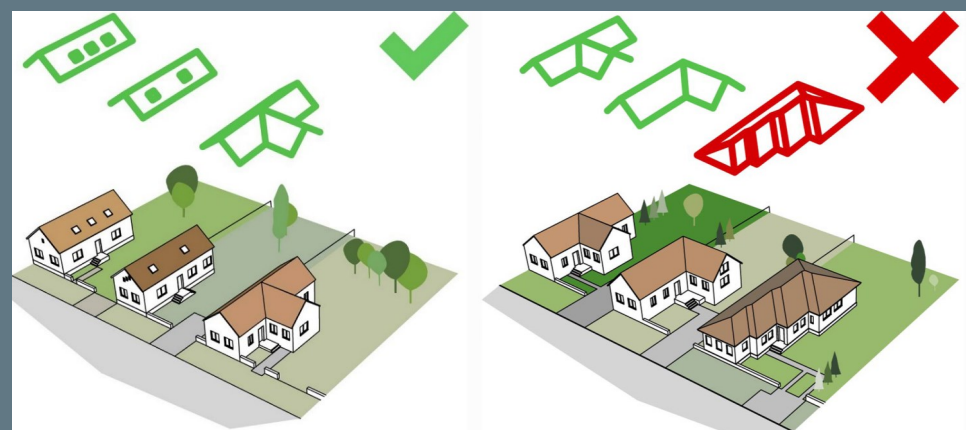
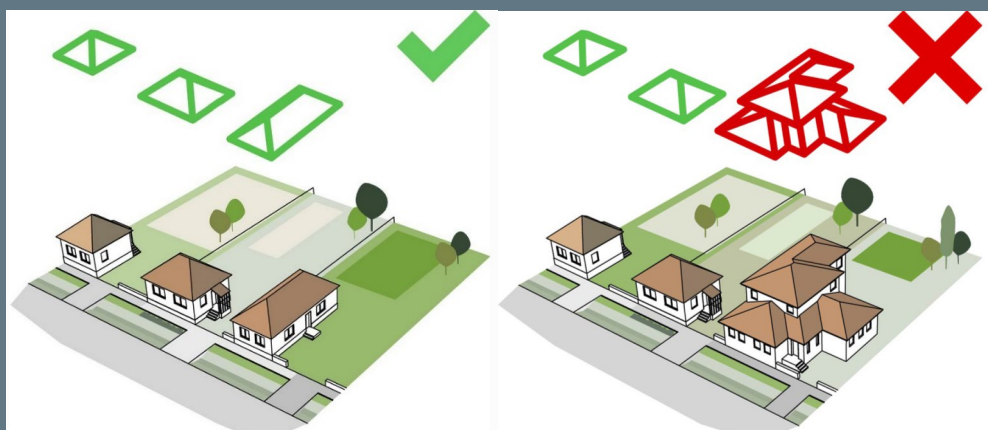
A legrégebb hosszútelkes beépítésű településrészekben jellemzőek a 100 méternél hosszabb akár 5-600 méter mélységű telkek.

Keskeny telken az oldalhatáron álló beépítési mód, az oldalhatárral párhuzamos épület elhelyezés az általános - ez a később építendő házaknál is alkalmazandó.

A melléképületet a főépület mögé javasolt elhelyezni. Hosszú telkeknél az épületeket az utcafronttól számított 100 méteren belül lehet elhelyezni.

4.2 TÖMEGFORMÁLÁSI JAVASLAT: KÖRNYEZETTEL HARMONIZÁLÓ FORMÁKAT VÁLASSZUNK

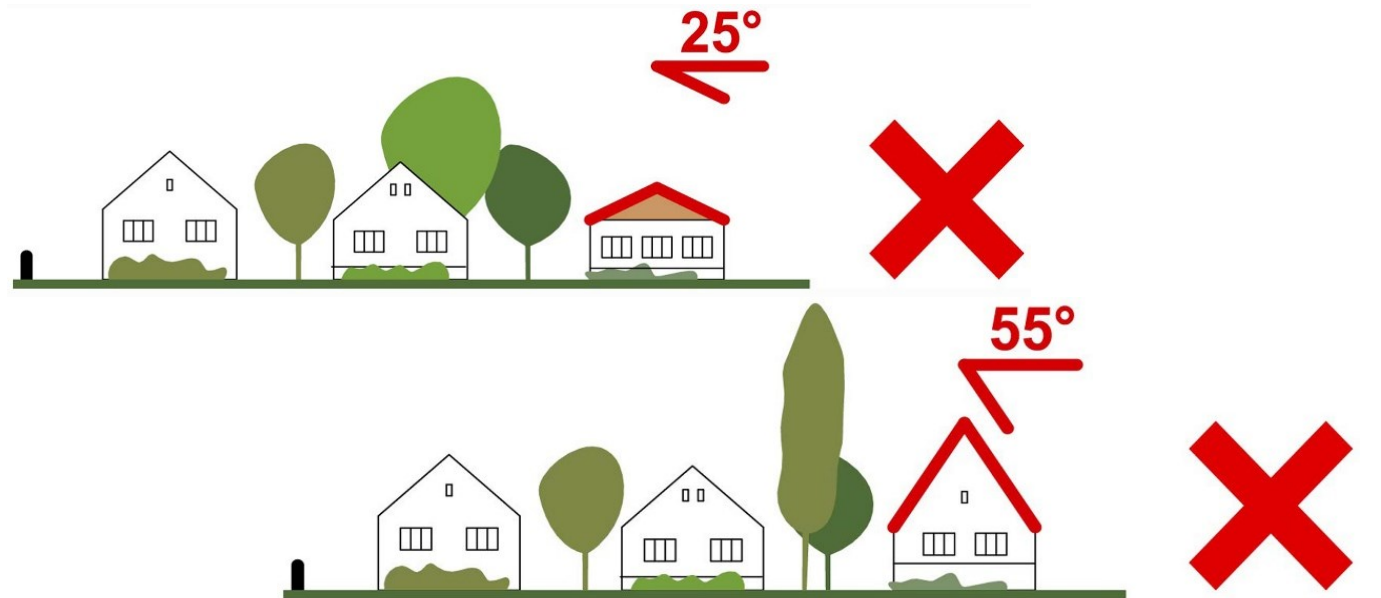
4.3 MAGASSÁG

Az új épület magassága a környező házak közé illeszkedjen: földszintes házak közé hasonló gerinc és ereszmagasság a kívánatos. A sáto-
tós szakaszokon az utcára merőleges gerincű kontyolt tető alkalmazása javasolt:

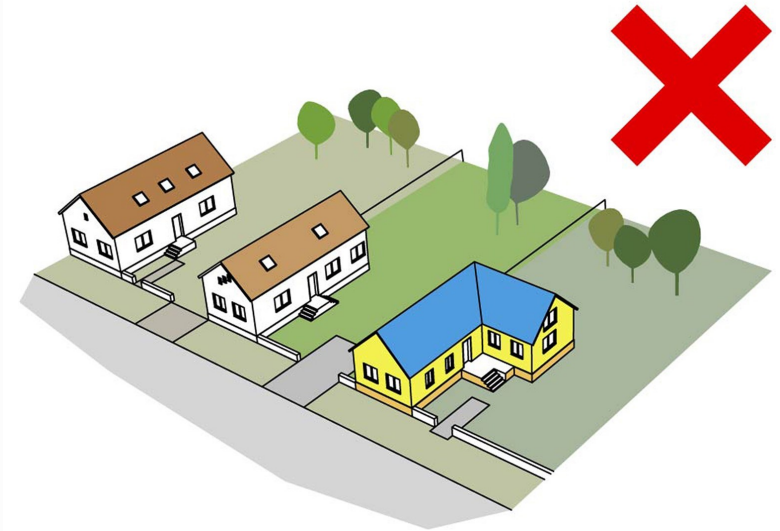
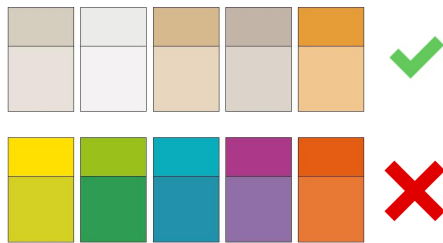
Javasoljuk a hagyományos magastető építését, alacsony vagy túl meredek „alpesi” jellegű házak nem illeszkednek az alföldi utcaképbe.

Kerülendő a táblás hullámpala vagy fémlemez fedés. Megengedett a cserépes lemez használata, de részesítsük előnyben a hagyományos cserépanyagú és színű pikkelyes fedéseket, kerülendő a tarkabarka cserép.

4.4 SZÍNHASZNÁLAT

Előnyben részesítendőek a hagyományos színek, a pasztell árnyalatok és a földszínek. Kerüljük a harsány vagy sötét színeket és a túltelített színárnyalatokat.

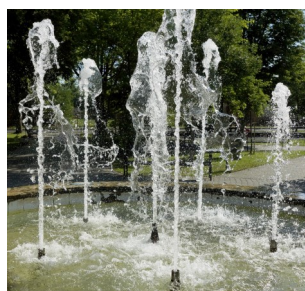
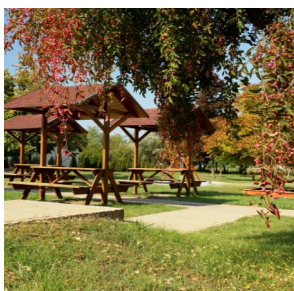
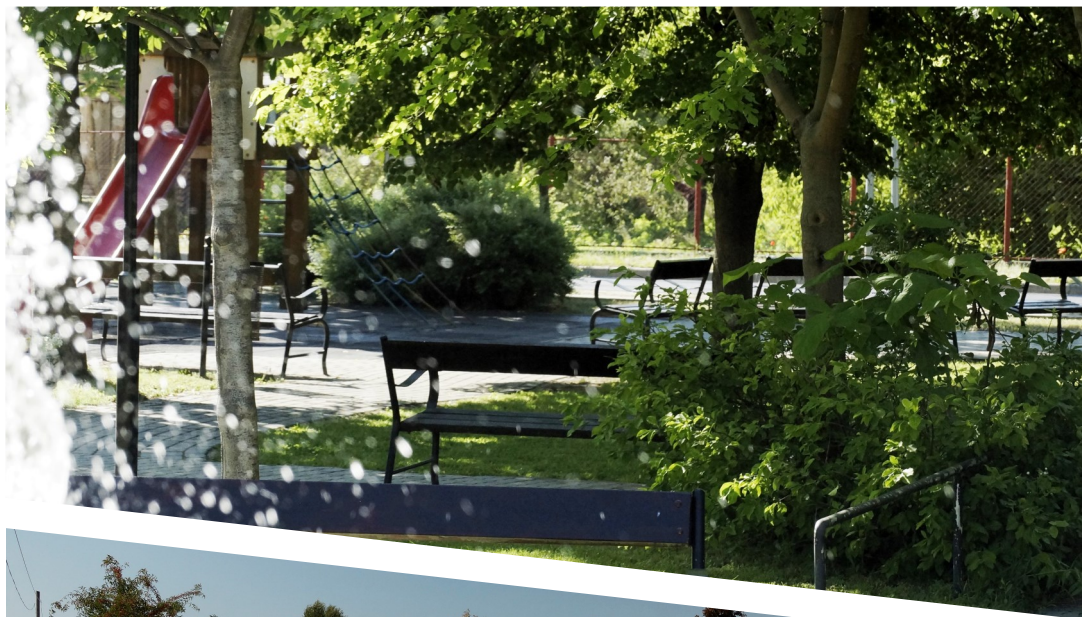
4.5 ANYAGHASZNÁLAT

Lakóterületeken ajánljuk, hogy az utcafronti épületek anyaga a hagyományokhoz illeszkedjen: javasolt a vakolt, színezett falfelület és a pikkelyes fedés. Indokolt esetben a cserepes jellegű fémlemezfedés elfogadható. Kerülendő a nagytáblás fedés: sík, trapéz vagy hullámlemez profilú - fém, műanyag, bitumenes lemez vagy eternit anyagú.

Tájképi védelem alatt lévő külterületen a visszafogott megjelenés, a hagyományos anyag- és színhasználat a kívánatos.

Ipari vagy kereskedelmi funkciójú külterületen a csarnokszerkezetek fémlemez burkolása elfogadható.

4.6 KÖZTERÜLETEK, KÖZPARKOK

5 JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK
(AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK,
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK,
HOMLOKZATKÉPZÉS), KERÍTÉSEK,
KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

5.1 ÉPÜLETEK

Hernád évről évre fejlődik, így a Kézikönyv is folyamatosan változik, bővül. Ha szép ház születik, jó példaként bekerülhet a könyvbe, büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt. Egy jó épület nem csak a használójának öröm, hanem minta lehet mások számára is, követhetők a jó megoldások. Sok jó és egymással harmonizáló házból lesz szép utca és szép falu – ez pedig közös ügyünk, a hernádi lakosok és az önkormányzat közös érdeke.

Ebben a fejezetben - a teljesség igénye nélkül - igyekeztünk olyan házakat és részleteket bemutatni példaként, melyek ötletet adhatnak. Gondoljuk át a lehetőségeket nemcsak új épület építésekor, hanem akkor is, ha a meglévő bővítését tervezzük vagy a ház külső megjelenését befolyásoló elemet kívánunk elhelyezni. A hőszigetelés, az újra színezés, a nyílászárócsere és különösen a gépészeti berendezések kültéri egységei és a reklámtáblák az összképet jelentősen módosíthatják - lehet szépíteni (de sajnos rontani is) a megjelenést. Nem az első, hanem a legjobb megoldást keressük meg. A választás lehetősége a tulajdonosé – kívánjuk, hogy jól döntsön! Az alábbi példák a képaláírásban megjelölt elveket mutatják be, településképi szempontból fontos kérdésre jó választ adnak (míg más szempontból lehet, hogy vannak gyengeségeik).

Szent Család- Ház

A Római Katolikus Egyházközség közösségi háza az egyszerű megjelenésű templom (lásd: Örökségünk fejezetben) mellé épült „pajtaszerű” kialakítással – Balázs Mihály (Kossuth-, Ybl-, és Prima Primissima-díjas hernádi születésű építész) tervei alapján 2010-ben. Különlegessége a fedett de farúccsal lerekesztett bejárati tornác és a külső falsíkon elhelyezett befelé a falkávéba nyíló zsalugáterek.

Kockaházak felújítása, bővítése. Új épület illeszkedése kockaházak közé.

Hagyományostól eltérő tömegformák
Mediterrán jellegű összetett

„Bartuszek-házak”

Bartuszek György helyi építész tervezte „L” alaprajzú épületei hagyományostól eltérő tetővel.

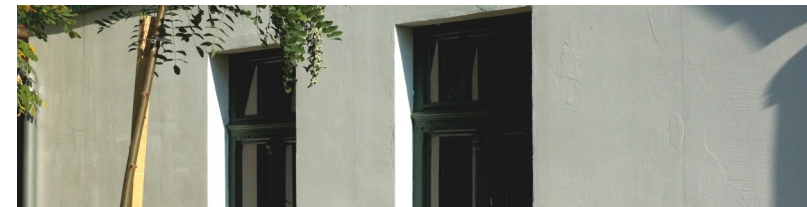

5.2 ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK (AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS)

5. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK (AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS), KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

5.2 ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK (AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS)

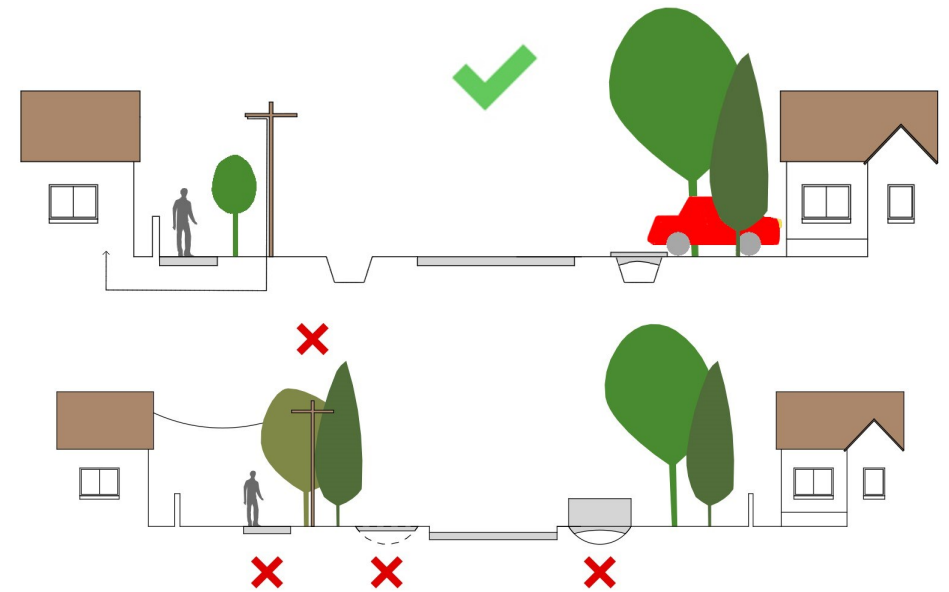
5.3 KERÍTÉSEK

Jó tudni, hogy építhetjük az utcafronti kerítést beljebb, nem kötelező a jogi telekhatárra rakni. A hátrébb húzás előnye, hogy lehetőséget ad az útburkolat és a kerítés között arra, hogy megoldjuk a padka és a vízelvezetés kialakítását, a kerítésen kívüli parkolóhely(ke)t létesíthetünk, csinosíthatjuk növényzet és faültetéssel.

Fontos, hogy a légvezetékek alá csak alacsony növésű lehetőleg őshonos fákat telepítsünk.

A tűzifa szállításához megfelelő méretű hely kell, a kerítés, a kapu építésénél és a kerti növényzet telepítésénél gondoljunk erre is.

A kapuöböl kialakítása is jó megoldás, ha a beláthatóság, a balesetmentes kihajtás biztosítható. A porta előtt megálló autók döntő többsége a tulajdonosok saját járműve, a hozzájuk érkező vendégeké, erre a címre hoz küldeményt (postás, csomagküldő), vagyis magunknak építünk könnyebbéget.

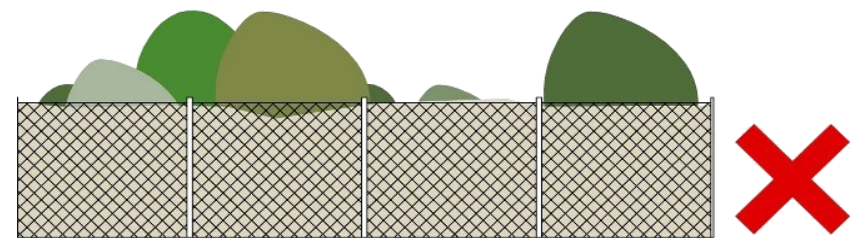
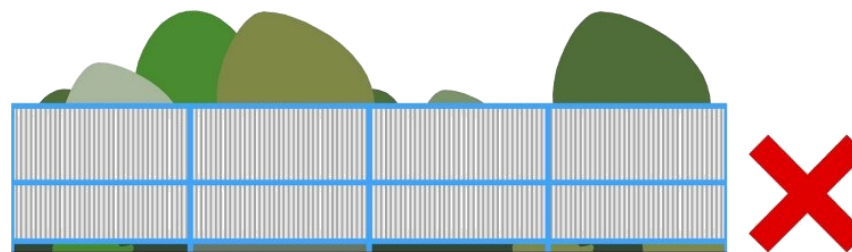
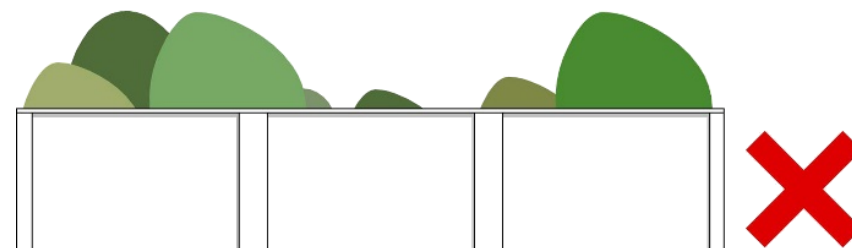

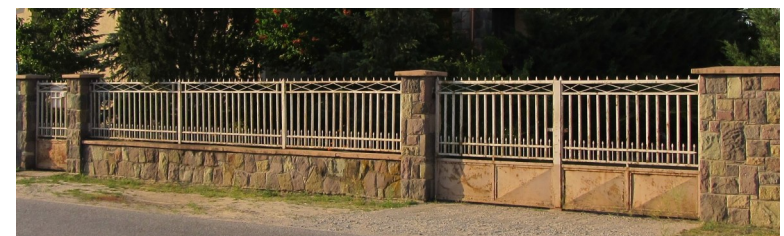
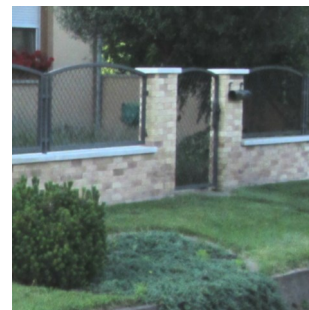
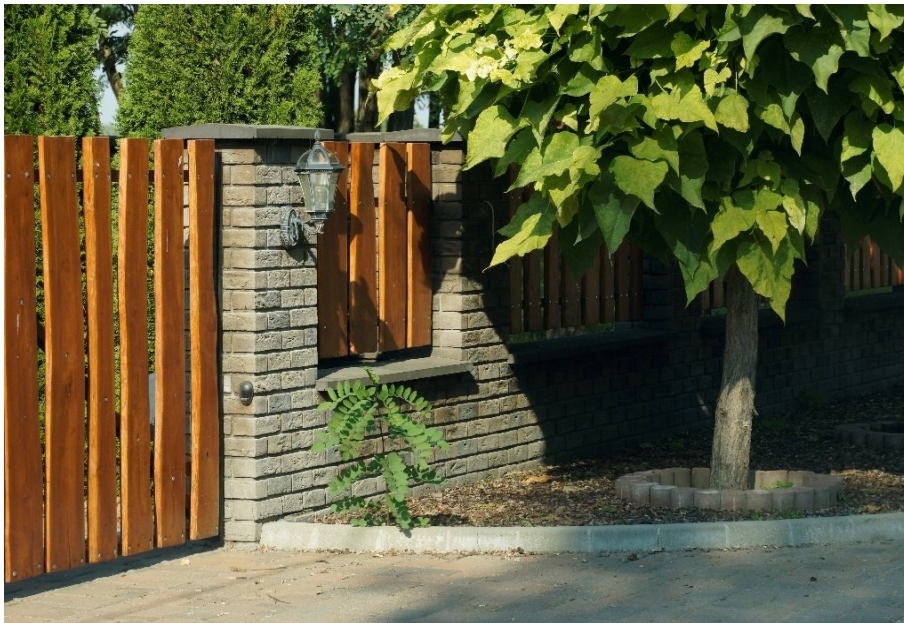
Nem javasolt a tömör kerítés, vagy az áttört kerítés nádfonattal takarása. A keskeny utcák és a szűk kereszteződések települési adottságok, a tömör vagy tömör hatású kerítés tovább rontja az utca térhatást, és az utcasarkok beláthatóságát. Sarokteleknél a hálószerű vagy vékony pálcás kialakítás javasolt – kerüljük az épített oszlopokat is.

Tájképi jelentőségű külterületen csak a lábazat nélküli (2. és 3. ábra) az ajánlott.

Utcafronti kerítésnél különösen kerülendő a kerítések fém vagy műanyaglemezzel borítása. Oldalhatáron sem javasoljuk, tömör árnyékban nem fejlődnek a kerti növények és esztétikailag is kifogásolható.

Az alacsony kerítés futónövényekkel, borostyánnal futtatása jó megoldás lehet a belátás ellen. Utcazaj és a por szűrésére az alacsony sövények javasoltak, mert a magas sövény falként hat, keskeny utcában nyomasztóan szűkítheti a teret.

5.3.1 HÁZSZÁM

Fontos, hogy a házszámot jól látható helyre, homlokzatra vagy a kerítésre helyezzük ki. A közszolgáltatók, a csomagküldő kézbesítője úgy tud minket megtalálni, ha be tudja azonosítani a címet. Életet menthet, ha a mentő megtalálja hová hívtak segítséget!

5.3.2 POSTALÁDA

Az épülethez, a kerítés stílusához illeszkedő esőtől védett, zárt postaláda minden porta elengedhetetlen felszerelése. Építhető a kerítésoszlopba, tehetjük a kiskapura - ízlésünk szerint. Segítünk a kézbesítőnek, ha a lakók családnevét és/vagy az ingatlanba bejegyzett vállalkozás nevét is feltüntetjük rajta.

5.4 KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

Hernádon alacsony szerves anyag tartalmú, rossz vízmegtartó képességű homoktalaj található. Itt az ország közepén magas a napsütéses órák száma, nyáron gyakoriak az aszályos időszakok. Ezek az adottságok tápanyagpótlással és gyakori öntözéssel javíthatók. Ne legyenek túlzott elvárásaink, nálunk a kertészeti újságok dísnövényei csak intenzív ápolás mellett lesznek szépek. Fontoljuk meg, mennyi időt, energiát és pénzt tudunk a kertünkre fordítani. Nagy teleknél érdemes övezetekre osztani a kertet, a lakóház közelébe a gyakori öntözést, ápolást kívánó növényeket telepítsük. Részesítsük előnyben az őshonos fajokat, tuják helyett válasszunk borókát! Vegyük figyelembe a növekedést, legyenek napos és árnyékos részek is a kertben. Bárán kérjük kertész szakember tanácsát, a kertet is érdemes tervezni!

Ültessünk virágokat és konyhakertet, ha időnk engedi! Mi a kertet gondozzuk, vi-

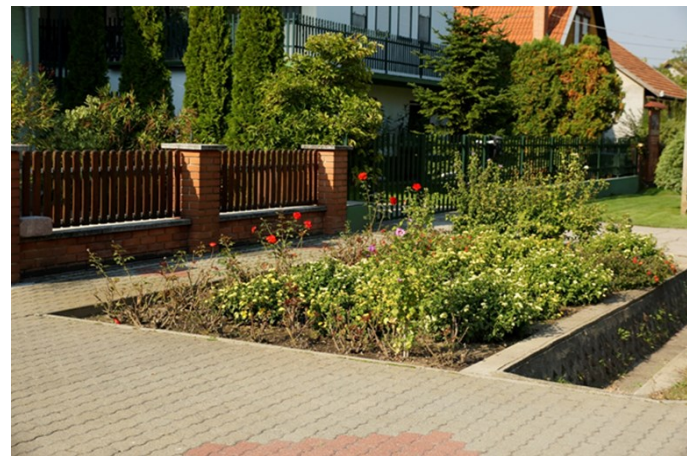
szonzásul a kert szépségével a mi lelkünket ápolja - sok sikerélményt ad, nemcsak anyagi megtakarítás a családnak. Válasszunk kevés növényvédelmet igénylő fajtákat! Ügyes kertrendezéssel meghitt zugokat alakíthatunk ki étkezéshez, beszélgetéshez. Kerti medencét, napozó helyet az utcától távolabb eső takart részre tegyük. Az alacsony kerítés futónövényekkel, borostyánnal futtatása jó megoldás lehet a belátás ellen. Utcazaj és a por szűrésére az alacsony sövények javasoltak, mert a magas sövény falként hat, keskeny utcában nyomasztóan szűkítheti a teret.

A kerítésen kívül a kerítés és az útburkolat közötti terület gondozása az ingatlantulajdonos feladata. Magunknak szépítjük, de a

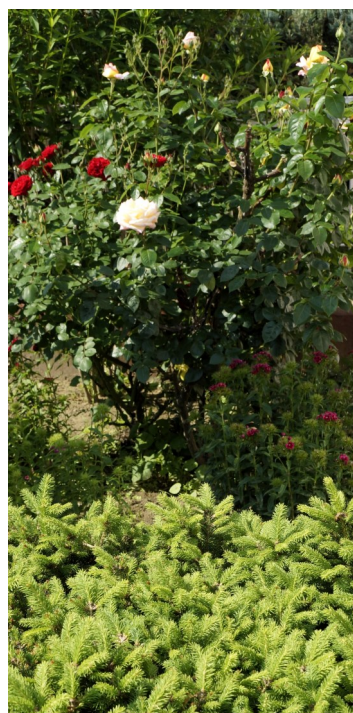

közösség is gyönyörködik benne. Kereszteződés közelében csak embermagasság fölött kezdődő lombosított fát vagy talajtakaró növényzetet telepítsünk a beláthatóság, a közlekedés biztonsága érdekében.

Hernádon az árnyék érték, a zöldfelület és a locsolás a nyári túlmelegedést csökkenti. Kerüljük a faltól falig térburkolatot, nyáron kánikulában katlanként sugározza vissza a napközben elnyelt meleget éjszaka. Elegendő a fokozott igénybevételű helyeken sávokban szilárd burkolatot kialakítani.

Telek, ház vásárlásánál a meglévő fákat, növényzetet igyekezzünk megőrizni és fokozatosan cserélni igényünk szerint. Bár tarra vágott telken könnyebb építkezni, ne feledjük: évek kellene ahhoz, hogy egy fa megnőjön. Felsővezeték közelébe csak alacsony (determinált) növekedésű fákat ültessünk, vagy olyanokat, melyek tűrik a formára metszést.

6 JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK,
REKLÁMHORDOZÓK,
EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

TÁROLÁS

A lakhatás mellett gondoljunk eszközeink tárolására.

Járművek: Hernádon szinte minden családban van autó, gyakori hogy több is. A gépkocsi tárolása pincében csak akkor megfelelő, ha a rámpa kialakítása - kizárólag saját telken - jól megoldható. Érdeemes melléképületben garázst építeni, főépülethez csatlakozóan vagy különállóan – a telepítés, az anyag- és színhasználat legyen gondos. Helyi sajátosság, hogy a faluban nagy távolságok vannak: gondoljunk a kerékpárok tárolására – napközben hová támasztjuk le, éjszakára hol helyezzük el!

Tűzelő és kerti szerszámok tárolása helyet kíván. Fűnyíró vagy kerti kistraktor, nem mindegy – a járműszerű eszközök, így a kapálógép terepszinten jobban tárolható, mint pincében.

ÁLLATTARTÁS

Házi kedvenc vagy gazdasági céllal tartott állatok – különböző épületet/építményt kívánnak. Előkertbe ne építsünk kutya kennelt! A gazdasági céllal tartott állatoknak pedig a gazdasági udvarban a helyük (a takarmány és a trágya szomszédokat nem zavaró tárolása is fontos feladat).

KÖZMŰ BEKÖTÉSEK

Törekedjünk a szép és rendezett előkertre. Már a legelső időpillanatban gondoljuk végig, hogy a telken mit és hová szeretnénk elhelyezni. Szerencsés megoldás, ha először születik meg a leendő házunk terve és ehhez igazodva kötjük le a közműveket. Döntse el az építető a tervezővel konzultálva az ideális helyet (még akkor is, ha a ház tervezése csak folyamatban van).

Álljunk ellen a kisértésnek, akkor közművesítsünk, amikor ideje van (korábban csak fizethetjük az alapdíjat és a számlázás költségeit feleslegesen). Új villamos mérőórát a szolgáltató a majdani kerítés vonalába helyezi el. A vezetékes gáz nyomáscsökkentője, a vízóra elhelyezése is fontos a későbbi kertrendezés szempontjából.

Az esetlegesen elhelyezett gépészeti műtárgyak később akadályt jelenthetnek, a tervezési lehetőségeket korlátozhatják (az utcai oszlopok és tűzcsapok adottságként kezelendők, azok áthelyezése drágább és bonyolultabb) – magunknak biztosítunk nagyobb szabadságot az alapos megfontolással.

FENNTARTHATÓSÁG

Magyarország az EU szabályozásnak megfelelően 2020-ig fokozatosan átáll a nulla energiateljesítményű épületek építésére. Ez a komplex energetikai szemlélet nem csak az új építésű épületek esetén, de a nagymértékű felújításon átvesztő épületek esetén is kötelező energiahatékonysági előírásokat tartalmaz.

Energiatakarékos épületek esetén beszélhetünk aktív és passzív energiaszabályozó

Közműpótló műtárgy (szennyvíztároló) csak ott létesíthető, ahol nincs kiépített szennyvízhálózat – ha az ingatlan előtt van csatorna, arra kötelező rákötni.

A vezetékes gáz hálózata Hernádon a legtöbb telek előtt rendelkezésre áll. A szilárd tüzelés alternatíva lehet, településünkön a fafűtés gyakori. A tűzifa pincében vagy melléképületben tárolható, az eresz alatti rakatolás kerülendő.

Kerüljük a légvezetéseket! A szabványok szerinti védőtávolságok betartásával minden közmű beköthető föld alatt elhelyezett védőcsőben, így elkerülhető a kábeldzsungel. A védőcsőben később cserélni tudjuk a vezetéket, illetve megfelelő keresztmetszet esetén újabb kábel (internet, telefon, antennakábel, stb.) is behúzható földmunkák nélkül. A légvezeték akadálya a fásításnak, sérülékenyebb, mert leszakadhat egy viharban, nem kis kellemetlenséget okozhat a szolgáltató hiánya.

épületekről.

Érdemes a tervezés fázisában körültekintően eljárni, hogy az épület tömegképzésével, tájolásával, árnyékolásával mind hatékonyabban kihasználjuk a környezet adottságait, hogy minél kevésbé kelljen aktív gépészeti eszközökhöz folyamodni. Átgondolt koncepcióval komoly összeget lehet megtakarítani a későbbi évek során.

HŐSZIGETELÉS

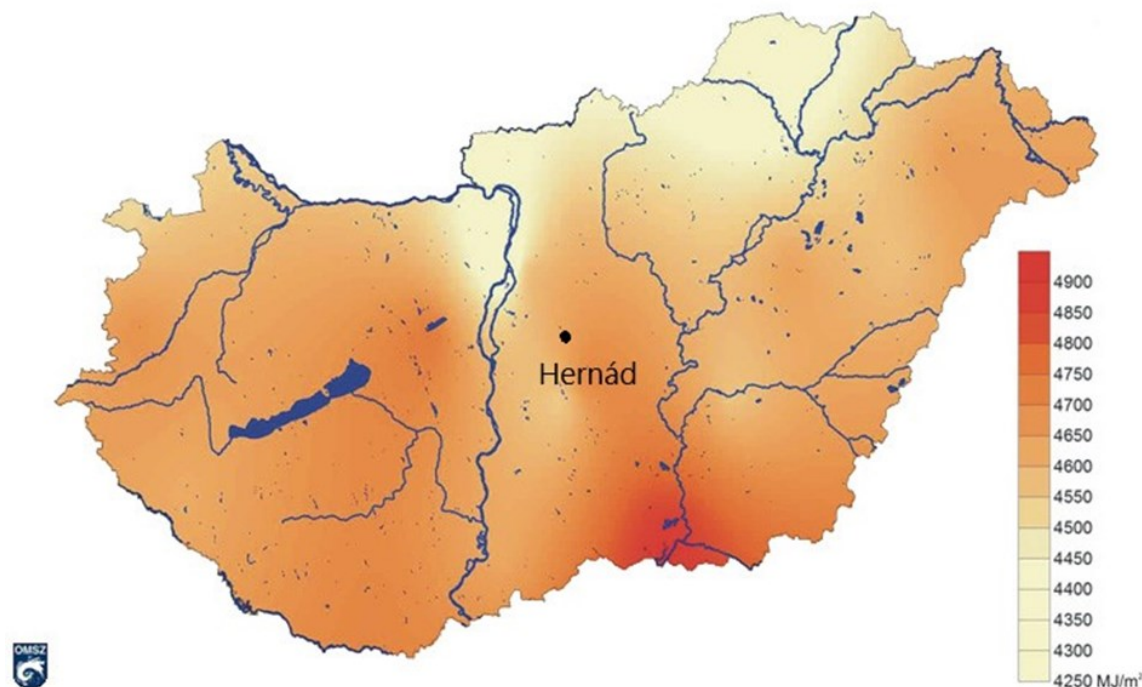
Az energiahatékonysági törekvések egyik központi eleme a hőszigetelés, a különböző felületek hő átocsátási tényezőjének minimalizálása.

Komoly tanulmányok születtek arra, hogy a jelenlegi beruházási (építési) és üzemeltetési (pl. fűtési/hűtési) költségek összehasonlításával az épület élethosszra vetített teljes költségét a lehető legalacsonyabbra szorítsák. A hőszigetelés segítségével csökken a téli fűtési költség, nyáron pedig az épület védettebb a felmelegedéssel szemben.

Hőszigetelés elhelyezése elsősorban az épületek külső felületére javasolt. Igen fontos a hőszigetelést követő befejező munkálatok szerepe, pl. a vakolatszín. A nyílászárók cseréje esetén ügyeljünk a nyílászárók épülettel harmonizáló színére.

NAPELEM, NAPKOLLEKTOR

Hernád az OMSZ adatai szerint Magyarországon jó adottságokkal bír, magas a napsütéses órák és a felszíni globálsugárzás értéke az országos átlaghoz viszonyítva.

3. ábra: http://www.met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/altalanos_eghajlati_jellemzes/sugarzas/

A település adottságainak kiaknázására javasolt az elektromos energia előállítására alkalmas fotovoltaikus napelem és a használati meleg víz előállítására alkalmas napkollektor telepítése. A szoláris berendezéseket magas tetős épületeken a déli tájolású tetőfelületre érdemes helyezni, lapos tetős épületeken a tetőre déli irányba megdőntve a minél hatékonyabb működés érdekében. Fontos azonban ügyelni a berendezések utcai megjelenésére: magas tetős épületek esetén a tető síkjában, lehetőleg egy blokkot képezve, lapos tetős épületek esetén az attika fal takarásában helyezték el őket.

KLÍMA, HŐSZIVATTYÚ KÜLTÉRI EGYSÉG

A magas napsütéses órák száma magában hordozza a nyári túlmelegedés veszélyét. Ez ellen a legolcsóbb, környezet- és energiatudatos védekezési forma az épületek megfelelő tájolása, a megfelelő árnyékolás, amely a nyári napsugarakat kizárja az épületből: külső árnyékoló az ablakokon, fa ültetése az épület déli oldalán.

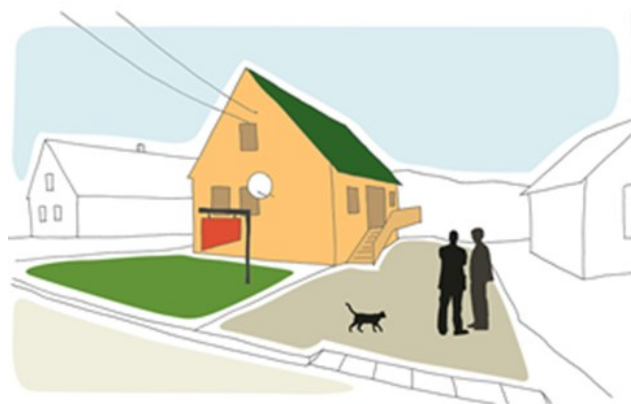
Előfordulhatnak azonban olyan esetek, amikor felmerül az igény klíma telepítésére. Ekkor mindenképpen ügyelni kell arra, hogy a berendezések kültéri egysége ne az utcai homlokzatra kerüljön, inkább közterületről nem látható falfelületre az eresz alá helyezték el.

Ugyanez a megfontolás érvényes a hőszivattyúk kültéri egységének elhelyezésénél is, kerüljük a berendezések utcaképi rontó hatását. Olyan falfelületre vagy a hátsó kertben állványra helyezték oly módon, hogy az közterületről ne legyen látható.

RIASZTÓBERENDEZÉSEK

A tulajdon védelmét szolgáló riasztóberendezés kültéri egységének elhelyezésénél ugyan első gondolatra a főhomlokzat közepére való elhelyezés kézenfekvőnek tűnik, azonban látványa erősen rombolja az összképet. Elhelyezésére szerencsésebb inkább valami félreeső helyet, oldalhomlokzatot, takart felületet választani, hiszen a legtöbb esetben nem a fény, hanem a hangjelzés, illetve a biztonsági szolgálattal való közvetlen kapcsolat a lényeges a riasztás folyamatában. Ha a betörők elriasztásának szándéka miatt tennénk az utcai oldalra a jelzőegységet, válasszuk inkább a táblát „riasztó rendszerrel védett épület” felirattal.

VÁLLALKOZÁS/ HOBBY

A családtagoknak lehet helyigényes munkája/kedvtelése – a barkácsolás, a motorszerelés vagy a varrás, a virágkertészkedés más-más teret kíván, találjunk neki helyet a telken. A műhely, az üvegház, a fóliasátor elhelyezése se legyen esetleges.

PARABOLAANTENNÁK

A tetőre elhelyezett parabolaantennák esetén ügyeljünk, hogy ne a homlokzati tetőfelületre helyezzük azt, hogy látványával minél kevésbé befolyásolja az utcaképet. Elhelyezésére ideális hely lehet hátsó homlokzat, melléképület, a tető nem utcai oldala, vagy egyéb közterületről nem vagy igen korlátozottan látható hely. Amennyiben a tetőre kerül, ne emelkedjek 1 m-nél jobban a tetőszint fölé!

A kéményen elhelyezett riasztó jó megoldás, a parabolaantenna is elfogadható.

REKLÁMTÁBLÁK

Az ingatlanban működő intézmény, vállalkozás jogos igénye, hogy szolgáltatásáról, termékeiről hírt adhasson. A településkép szempontjából a közösség fontos igénye, hogy ez kulturált megjelenéssel, környezetet és a közlekedőket nem zavaró módon valósuljon meg. Cégérek és üzletfeliratok kihelyezése megengedett, elsősorban az épületek homlokzatán javasolt elhelyezni. Cégfelirat belterületen kerítésen csak akkor elfogadható, ha az épület bentebb áll és növényzet takarása miatt nem látható. Mozgó, villogó, vibráló reklámok kihelyezése tiltott, annak zavaró hatása miatt. Táblák éjszakai megvilágításánál a káprázást okozó, vagy vakító megoldások kerülendők. Járdáról is jól olvasható felirat, világos háttéren sötét betűkkel

A zománcozott tábla feliratát erősíti a katolikus jelkép a kereszt használata.

Nem a vállalkozás tulajdonában álló területen, így közterületen, kerítésen és közterületről látható idegen magánterületen reklám elhelyezése csak településképi eljárás alapján lehetséges.

A mester cégére is beszédes, ráadásul poénos, hiszen a helyiek tudják hogy a kovácmester a Kovács családnévet viseli. Maga a cégér is kovácsoltvas tartószerkezetű, a termék is erősíti a feliratot.

Üvegen elhelyezett cégfelirat és tájékoztató: az üvegfelület legfeljebb 1/3-át takarja, szerencsésen a szemmagasság fölött, így a belátást lehetővé teszi. A felirat a termékkörrel tájékoztat, az ábrák a magyarul nem beszélőket is segítik.

Az áthidalóról lelátott cégfelirat ügyes megoldás, mert az árkád mögötti üzletet jobban láthatóvá teszi. Egyszerű név, izgalmasabb betűtípussal - érthető termékkörrel.

IMPRESSZUM

HERNÁD NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
2376 Hernád, Köztársaság u. 47.
Telefon: 06-29/374-058

POLGÁRMESTER

Zsírosné Pallaga Mária
polgarmester@hernad.hu

FŐÉPÍTÉS

Füst Katalin
foepitesz@hernad.hu

KÖZREMŰKÖDŐK

SZERKESZTETTE

SZÖVEG

FOTÓ

ÖNKÉNTES MUNKATÁRSOK:

Berczi Edit
Füst Katalin
Sponga Tamás
Hümpfner Erik (kertészet),
Váradi András (energetika),
Váradi Anna (grafika)

Készült a Lechner Tudásközpont ábráinak felhasználásával

Hernád, 2017. december 18.